

Για το μνημόνιο εγκλημάτων του κομμουνισμού

Κατά την περίοδο της «εξάρθρωσης» της οργάνωσης «17 Νοέμβρη», το κλίμα στη διεξαγόμενη δημόσια συζήτηση ήταν ασφυκτικό. Όποιος ήθελε να ασκήσει κριτική στην τρομοϊστορία και στην αβασάνιστη επικράτηση των πρακτικών και απόψεων της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας το διαβόητο καλοκαίρι του 2002 από θέσεις όχι αναγκαστικά αριστερές αλλά ενδεχομένως και φιλελεύθερες/δικαιοκρατικές έπρεπε κατ' αρχήν να δηλώσει ανοιχτά το *credo* του: *Να αποκηρύξει την τρομοκρατία και περαιτέρω να αποκηρύξει και τη χρήση πολιτικής βίας κατά προέκταση*. Έτσι μόνο θα γινόταν δεκτός στο πλαίσιο των «φιλελεύθερων δημοκρατών» και τότε πια θα μπορούσε να καταγράψει τις επιφύλαξεις του, τους κινδύνους, τις αντιρρήσεις στις υπερβολές των αρχών. Ακολοιούθιτο λοιπόν ένα τυπικό «πολιτικής νομομορφοσύνης», που έθετε και τα όρια της ελεύθερης πολιτικής έκφρασης, ένα είδος σημειολογικού ψυχαναγκασμού. Ιδίως η κυρίαρχη εκδοχή της ανανεωτικής Αριστεράς, ο Συνασπισμός, υπήρξε ιδιαίτερα ευεπίφορος σε αυτή τη λογική («ας αφήσουμε τη Δικαιοσύνη να πράξει το έργο της»).

Ένα παρόμοιο ψυχαναγκαστικό τυπικό μοιάζει να ακολουθείται και σήμερα με το Μνημόνιο κατά των Εγκλημάτων του Κομμουνισμού (ΜΕΚ), το οποίο συζητείται στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ο «καθώς πρέπει» αριστερός πρέπει πρώτα να σταθεί δημόσια με κριτικό μάτι στις πρακτικές του «υπαρκτού σοσιαλισμού», να καταδικάσει τα «εγκλήματα» και μετά να θέσει το ζήτημα του διαχωρισμού ιδεολογίας και πρακτικής. Ιδίως οι πρόσφατες τοποθετήσεις του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς υιοθέτησαν μια αντίστοιχη ισορροπία.

Όμως, αυτή η «ισορροπία» είναι μια πρώτη μορφή δήλωσης «μετανοίας» και ουσιαστικής αυτοκριτικής απέναντι στον «φιλελεύθερο καπιταλισμό». Και αναγκαστικής αυτοακύρωσης μιας μαρξιστικού τύπου Αριστεράς. Η εισήγηση του σοιηδού εισηγητή Γ. Λίντμπλαντ με παροχή επίσημης απόφασης ότι αυτό που καταδικάζεται στο ΜΕΚ δεν είναι μόνο η εφαρμογή των κομμουνιστικών πολιτικών, αλλά η ίδια η κομμουνιστική (δηλαδή η μαρξιστική) ιδεολογία. Αυτή η ιδεολογία είναι «βίαιη» και εγκληματογόνος και παράγει μαζικά εγκλήματα όπως ακριβώς το αγρό παράγει την κότα (και αντίστροφα). Η εξήγηση για την ταύτιση αυτήν ανάγεται στη θεωρία της πάλης των τάξεων, καθώς η συγκρουσιαιότητα του μαρξισμού και ο προσανατολισμός του στην οξείωση της ταξικής πάλης λογίζεται ως μια θέση «φυσικής εξαφάνισης των ταξικών εχθρών» και όλων των εχθρών του σοσιαλιστικού καθε-

στότος. Ανάλογη δηλαδή μιας θεωρίας «φυσικής εξαφάνισης των φυλετικών εχθρών» που διέκρινε τον ναζισμό – την εκλεκτική συγγένεια έχει επισημάνει ο διαπρεπής αναθεωρητής ιστορικός Ερνστ Νόλτε από το 1987 μιλώντας για την «αντιπαράθεση και μίμηση ταυτόχρονα μεταξύ κομμουνισμού και ναζισμού». Προϊπήρχε όμως θεωρητικά η θέση της «συγγένειας» ήδη από τη δεκαετία του 1950 και υποστηρίχθηκε από όλο τον εσμό των «αντιολοκληρωτικών» δυτικών απολογητών του Ψυχρού Πολέμου (Κ. Πόππερ, Κ. Φρήντριχ, Ζ. Μπρεζίνσκυ, Ρ. Αρόν, Φρ. Χάριεκ) με τους οποίους δυστυχώς κατέληξαν να συμπαραταχθούν και ορισμένοι αξιόλογοι διανοητές, όπως η Χάννα Αρεντ ή ο Αρθούρ Κάιστλερ.

Η θέση αυτή του κ. Λίντμπλαντ είναι εσφαλμένη και ανιστορική. Παραγνωρίζει πλήρως αυτό που και η ίδια κάπου δειλά ομολογεί ότι ακόμη και αυτή η ιστορία του «υπαρκτού σοσιαλισμού» –που, βεβαίως, δεν ήταν μία αλλά πολλές διαφορετικές– δεν υπήρξε εις το διηνεκές μιας ιστορία βίαιης εξόντωσης των «αντιπάλων του καθεστώτος» αλλά μόνο στη φάση της σταθεροποίησης και «πρωταρχικής συσσώρευσης» αυτών των πολιτικών μορφών. Και μάλιστα αυτή η βία δικαιολογήθηκε μέσα από μια θεωρία της «ανάγκης» και όχι κυρίως μέσα από μια άμεση αναγωγή στη μαρξιστική θεωρία, όπως στην περίπτωση της ναζιστικής ιδεολογίας. Παραγνωρίζει πλήρως ακόμη τον πρωταγωνιστικό ρόλο του ιστορικού κομμουνισμού στην ανάσχεση του ναζισμού (λες και ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος κρίθηκε στον Ειρηνικό το 1943 ή στη Νορμανδία το 1944 και όχι στο Στάλινγκραντ) αλλά και τις σημαντικές κοινωνικές κατακτήσεις των χωρών του «υπαρκτού σοσιαλισμού» – χωρίς βεβαίως τα παραπάνω να δικαιολογούν στο ελάχιστο την κοινωνική εκμετάλλευση και την πολιτική δυνάστευση της εργατικής τάξης σε αυτές τις χώρες. Αλλά βεβαίως και την τεράστια επίδραση της ύπαρξης αυτών των καθεστώτων στην οικοδόμηση του κοινωνικού κράτους στην ίδια τη Δύση (Χόμπσμπαουμ).

Η εξήγηση του κ. Λίντμπλαντ δεν συμβάλλει στην κατανόηση της ιστορίας του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Όπως όμως δεν συνέβαλαν και επιφανειακές «μαρξίζουσες» θεωρήσεις περί «προσωπολατρίας», «αυταρχικού Στάλιν», «σοσιαλιστικής βάσης» κ.λπ. Μόνο μια μαρξιστική θεώρηση της πάλης των τάξεων στη Σοβιετική Ένωση και στις άλλες «σοσιαλιστικές» χώρες μπορεί να αναδείξει τις αιτίες της «σταλινικής εξέλιξης», αναδεικνύοντας παράλληλα και κάποιες αντιφάσεις, μαύρες τρύπες, εντός του Μαρξισμού.

Αλλά και οι μαρξιστές δεν μπορούν να απαντούν με μια αφαιρετική διάκριση μεταξύ του «κακού σταλινισμού» και του «εγγενώς καλού Μαρξισμού» που θα υλοποιηθεί εις το αόρατο μέλλον. Υπερασπίζονται κριτικά την ιστορία τους αναδεικνύοντας με τόλμη ότι αυτή περιέχει τόσο το μεγαλείο όσο και την τραγωδία και κάποιες φορές και την αθλιότητα, καταγράφοντας την ύπαρξη και ανταγωνιστικών εκδοχών του Μαρξισμού. Αξιολογούν αυτήν την εμπειρία ενόψει των αγώνων του μέλλοντος.

Ταυτοχρόνως, το «παράμυθι» περί του «εγγενώς αυταρχικού Μαρξισμού» είναι χρήσιμο σε μια περίοδο που ο βασιλιάς της «φιλελεύθερης δημοκρατίας» μοιάζει να είναι πιο γυμνός από κάθε άλλη φορά...

Στην εποχή του «διαρκούς πολέμου κατά της τρομοκρατίας», του Γκουαντανάμο, των νέων «στρατοπέδων συγκέντρωσης» και της πανοπτικής παρακολούθησης, είναι χρήσιμο να εγκληματοποιείται ο πρόσκαιρα ηττημένος ιδεολογικός αντίπαλος. Πολλά τα οφέλη αυτής της κατευθυνόμενης «εγκληματοποίησης». Ο «φιλελεύθερος» καπιταλισμός, παρά τη

σοβαρή αυταρχική του εκτροπή, μοιάζει να είναι ο καλύτερος δυνατός των πιθανών κόσμων. Οι άνθρωποι που αμφισβητούν την επικυριαρχία του αποθαρρύνονται από το να στραφούν στις «αγρονες και βάρβαρες ιδεολογίες του παρελθόντος». Γιατί, βεβαίως, η όποια αμφισβήτηση αναπτύχθει μέσα από την έντονη αντικειμενική τάξιμη πόλωση της εποχής μας δεν θα εκδηλωθεί στη Δύση κυρίως ως «ισλαμική» ή «εθνικιστική». Αποθαρρύνεται ακόμη η δημιουργία αριστερών πόλων και συνεργασιών στα αριστερά της κυρίαρχης σοσιαλδημοκρατίας με μαρξιστικό ή φιλομαρξιστικό πρόσημο (όπως στη Γαλλία και στη Γερμανία). Και η ίδια η «αυταρχική» τροπή της Δύσης αποκρύπτεται: αποσιωπείται η σταδιακή αποσύνδεση του φιλελευθερισμού από την πολιτική συμμετοχή, το κοινωνικό κράτος και τη δημοκρατία, αποκρύπτεται ο σταδιακός αποχωρισμός των φιλελεύθερων και κοινοβουλευτικών θεσμών από το κοινωνικό συμβόλαιο που τους στηρίζει. Η «σινέχαια» με το παρελθόν της αστικής δημοκρατίας τονίζεται, οι τομές με αυτό αποσιωπούνται.

Τέλος, είναι εξαιρετικά κρίσιμη η επισήμανση του ΜΕΚ ότι, παρά τη μη αυτοκρατορική τους, αρκετά κομμουνιστικά κόμματα στη Δύση λειτουργούν ακόμη νόμιμα και προπαγανδίζουν τις αργές τους (σ. 8 και σ. 16 του ΜΕΚ), ενώ κάποια κομμουνιστικά καθεστώτα τολμούν να μην έχουν «διαλυθεί» ακόμη (π.χ. Κούβα). Η θέση αυτή είναι το προοίμιο μιας λογικής κατασταλτικών πολιτικών κατά των κομμουνιστικών κομμάτων και οργανώσεων – πιθανόν αύριο έως και την απαγόρευσή τους. Μέσα από την ταύτισή τους με το έγκλημα και με την «τρομοκρατία», θα μπορούσε να ανοίξει το κεφάλαιο ενός νέου κρατικού αντικομμουνισμού. Ας θυμηθούμε εδώ ότι το ΚΚ Γερμανίας απαγορεύθηκε το 1956 από το Συνταγματικό Δικαστήριο –μεσούντος του Ψυχρού Πολέμου– με το αιτιολογικό ότι, αν και τα μέσα λειτουργίας του ήταν «νομιμοφανή» και δεν ασκούσε πολιτική βία, οι ίδιοι οι σκοποί του αντέκειντο στη συνταγματική τάξη της Δυτικής Γερμανίας και ισοδυναμούσαν με την εγκαθίδρυση δικτατορικού καθεστώτος (KPD Urteil, 1956). Έχουμε λοιπόν και πάλι μια λογική προληπτικής καταπολέμησης από το κράτος του κομμουνιστικού φρονήματος και των κομμουνιστικών/μαρξιστικών στοχοθετήσεων. Περισσότερο να ειπωθεί ότι αυτά όλα είναι συμβατά με τη λογική της «παρακολούθησης υπόπτων» και της γενικότερης επιτήρησης του φρονήματος από τις ΗΠΑ του ανανεωμένου Πατριωτικού Νόμου έως την απαγόρευση κομμουνιστικών οργανώσεων στην πρώην Ανατολική Ευρώπη (π.χ. Τσεχία). Έχει όμως την ιδιαίτερη σημασία του το ότι γίνεται και πάλι λόγος για μια αντι-κρατική ιδεολογία, για τη «μαχητικότητα» του φιλελεύθερου αστικού καθεστώτος (κρατικός αντικομμουνισμός).

Έχουμε την αίσθηση ότι τα πιο σημαντικά στοιχεία δεν είναι αυτά που αναφέρει ο κ. Λίντμπλαντ στο ΜΕΚ αλλά αυτά που ασυνείδητα συνδηλώνονται στο κείμενο αυτό: το ζήτημα του «ολοκληρωτισμού» ή, ορθότερα, όφρων του φασισμού τίθεται στο προσκήνιο, αλλά όχι λόγω της συγγένειάς τους με τον κομμουνισμό, αποκλειστικά λόγω της επανανάδυσής τους μέσα από την κρίση της αστικής δημοκρατίας.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι η τοποθέτηση του ΜΕΚ περί ταύτισης κομμουνισμού και ναζισμού δίνει ένα σημαντικό ιστορικό συγκυρωχάρτι στον φασισμό. Ούτε πάλι συμπτωματικό ότι ο κ. Λίντμπλαντ εντάσσει προφανώς στα «εγκλήματα του κομμουνισμού» και την εκκαθάριση (φυσική ή μη) του ναζιστικού κόμματος στην πρώην σοβιετική ζώνη μεταξύ του 1945 και του 1949. Κάτι που η Δυτική Γερμανία απέφυγε συστηματικά να κάνει κρατώ-

ντας τους ναζι μανδραρίνους σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας ζωής και αξιοποιώντας τον αντικομμουνισμό τους. Ένας μάλιστα από αυτούς, ο Γκέοργκ Κίζινγκερ, έγινε πρωθυπουργός σε κυβέρνηση συνασπισμού το 1967, ενώ ο Άρνολντ Γκέλεν, κορυφαίο στέλεχος των ναζιστικών μυστικών υπηρεσιών και της Sicherheitsdienst, επανίδρυσε τις δυτικογερμανικές μυστικές υπηρεσίες από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 και εφάρμοσε έτσι τη με κόπο συσσωρευμένη τεχνογνωσία του.

Γ. Κεφαλληνός, «Σκλάβοι Πολιορκημένοι»,
ξυλογραφία εξοφύλλου

**ΕΚΔΟΣΗ
ΣΟΧΑΣΤΗ**